

Ks. JAROSŁAW KOWALCZYK*

LITERATURA PATRIOTYCZNA
W KATECHEZIE MŁODZIEŻY NA PRZYKŁADZIE TEKSTU
TERESY PARYNY PT. *CÓŻ TO ZA KRAJ?*

PATRIOTIC LITERATURE IN YOUTH CATECHESIS ON THE EXAMPLE
OF TERESA PARYNA'S TEXT *WHAT KIND OF COUNTRY IS THIS?*

Abstract: One of the fundamental attitudes that should characterize a young catholic is patriotism. In its most fundamental essence, it is simply the love of the Fatherland. Catechesis conducted in school conditions becomes an excellent space for the realization of broadly understood patriotic education, which has been shown in this article. After defining what patriotic literature is and what are the possibilities of its use during catechesis lessons, specific proposals for the catechetical use of the poem *What kind of country is this?* have been presented. The author of the text is the contemporary Polish poet Teresa Paryna.

Keywords: literature, patriotic literature, catechesis, poem *What kind of country is this?*

Już od zarania dziejów literatura piękna miała ogromny wpływ na postrzeganie człowieka z jego walorami i ograniczeniami, na próbę zrozumienia jego stosunku do otaczającego świata, społeczności, zjawisk przyrody czy wydarzeń, których jest świadkiem lub uczestnikiem. Stanowi ona niemałą część naszego życia, naszej kultury, a co za tym idzie – naszej duchowości. Jest w pewnym sensie elementem, który nas, odbiorców, czyni ludźmi szlachetnymi.

Z jednej strony twórcy odkrywali na papierze swoje uczucia, doznania, emocje, chcąc się nimi podzielić z otaczającym światem, a z drugiej – czytelnik

* Ks. Jarosław Kowalczyk – prezbiter diecezji legnickiej; doktor teologii pastoralnej (katechetyka); magister pedagogiki; ORCID: 0000-0003-4695-956X; e-mail: ks.jaroslawkowalczyk@onet.eu.

poszukiwał takiej literatury, która pomogłaby mu zrozumieć świat, samego siebie, a może nawet uciec w świat fikcji literackiej, w jego rozumieniu innej, lepszej, bardziej zrozumiałej. Zdecydowanie łatwiej jest bowiem określić uczucia i przeżycia podmiotu lirycznego, niż szczerze ujawnić własne doznania i emocje.

To dlatego literatura piękna powinna towarzyszyć człowiekowi od samego początku, od najmłodszych lat. Czytanie poetyckiej prozy i poezji czyni ludzi doskonalszymi, delikatniejszymi, bardziej wrażliwymi na wszystko, co dzieje się wokół nas, a szczególnie na drugiego człowieka. Z całą pewnością nie należy ograniczać poznawania tekstów literackich tylko do przedmiotu szkolnego, jakim jest język polski. Powinny one znaleźć swoje miejsce także na innych zajęciach, w tym podczas katechezy z dziećmi i młodzieżą.

1. CZYM JEST LITERATURA PATRIOTYCZNA?

Szczególne miejsce zajmuje literatura patriotyczna, w której można odnaleźć wielość i różnorodność wątków. Nawiązuje ona do przeżyć związanych z historią naszego narodu, do wydarzeń jakże często bolesnych, do funkcjonowania jednostki czy zbiorowości. Odnosi się do postrzegania piękna przyrody ojczystej, zachwytu nad jej wyjątkowością i nostalgii wpływającej na życie w Ojczyźnie i poza nią, na los polskiego emigranta. Zawsze, kiedy mowa o emigrantach, w myślach pojawia się Skawiński, bohater noweli Henryka Sienkiewicza pt. *Latarnik*, który otrzymawszy po wielu latach tułaczki polskie książki, przeżył wstrząs psychiczny:

Oto czterdzieści lat dobiegało, jak nie widział kraju, i Bóg wie ile, jak nie słyszał mowy rodzinnej, a tu tymczasem ta mowa przyszła sama do niego – przepłynęła ocean i znalazła go, samotnika, na drugiej półkuli, taka kochana, taka droga, taka śliczna!¹

Doniosła rola literatury patriotycznej w kształtowaniu tożsamości narodowej kolejnych pokoleń, w odnajdywaniu korzeni polskości i dumy z bycia Polakiem jest ponadczasowa i niepodważalna. Siłę w tworzeniu tych wartości można odnaleźć w poezji twórców wszystkich epok literackich². Jednak jej szczególny rozwój przypada na okresy, w których Polakom towarzyszyła świadomość utraty niepodległości narodowej i fundamentalnych wartości stanowiących sens życia. Okresy zaborów i okupacji niemieckiej oraz sowieckiej to najbardziej płodne lata, które obfitowały w utwory patriotyczne. W nich autorzy zwracali się do serc i umysłów Polaków z przesłaniem naszej wielkiej odpowiedzialności za losy Ojczyzny.

¹ H. SIENKIEWICZ. *Latarnik*. Opr. D. Gałęcki, A. Sekuła. Warszawa 2021 s. 14-15.

² Obszerny wykaz tekstów o zabarwieniu patriotycznym z podziałem na epoki można odnaleźć w: J. KOWALCZYK. *Motyw patriotyczny w literaturze polskiej*. W: *Wychowanie patriotyczne*. Red. P. Goliszek. Lublin 2018 s. 371-379.

Utrata niepodległości była wydarzeniem, które – bez poezji Mickiewicza, Słowackiego, Norwida, bez powieści Sienkiewicza pisanych ku pokrzepieniu serc, bez mazurków Chopina, a wreszcie bez epepei narodowej, *Pana Tadeusza* – mogłoby potoczyć się zgoła inaczej. Przecież poeci i prozaicy byli doskonałymi obserwatorami. Nie mogli oni zatem obojętnie przejść obok tak ważnych wydarzeń, wywołujących tak wiele skrajnych emocji. Poezja patriotyczna to nie tylko laurki dla rządzących, podziękowania i pochwały, to także krytyka prowokująca do przemyśleń i osądów.

2. MOŻLIWOŚCI ZASTOSOWANIA TEKSTÓW LITERACKICH PODCZAS KATECHEZY

Wykorzystanie literatury patriotycznej podczas katechezy jest swoistym przywilejem, ale także obowiązkiem, ponieważ

[...] katecheza, zgodnie z czcigodną tradycją duszpasterstwa Kościoła w Polsce, winna również wychowywać do życia we wspólnocie narodowej³.

Trzeba jednak umiejętnie dobierać teksty do poziomu i możliwości uczniów⁴. Zdecydowanie w przypadku przedszkolaków i uczniów edukacji wczesnoszkolnej należy skupiać się na krótkich tekstach epickich lub dramatycznych. W poezji powinno się poszukiwać testów prostych, zrozumiałych dla dziecka i jego świata wartości. Dominować mogłyby tu teksty mówiące o: pięknie mowy ojczystej, niezwykłości przyrody ojczystej, poczuciu przynależności do małej lokalnej ojczyzny, więzi narodowej, a także o świadomości najważniejszych wydarzeń historycznych. Można wykorzystywać utwory chociażby ks. Jana Twardowskiego, Marii Konopnickiej, Antoniego Słonimskiego czy nowele Henryka Sienkiewicza i Bolesława Prusa.

Na etapie klas IV-VIII szkoły podstawowej powinno się rozszerzyć kanon utworów o poematy Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida czy powieści traktujące o okresie rozbiorów, wojny i okupacji. Tu powinien pojawić się wizerunek bohatera narodowego, ale nie tylko takiego, który składa swoje życie na ołtarzu Ojczyzny, umierając za nią. Dzieciom i młodzieży należy wytłumaczyć, że oddać życie dla Ojczyzny, to nieustannie się uczyć, pięknie wysławiać, wzorowo zachowywać, zdobywać umiejętności, planować swoją przyszłość z Ojczyzną i dla niej. Warto wówczas stawiać za wzór takiego człowieka,

³ KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*. Kraków 2001 p. 28.

⁴ Wiele inspirujących wskazówek dotyczących możliwości wykorzystania tekstów literackich podczas katechezy można odnaleźć w: J. KOWALCZYK. *Literatura piękna w polskiej katechezie*. Legnica 2012.

który swoją nauką, postawą, kulturą, czynnym udziałem w wierze katolickiej i tradycjach chrześcijańskich, pracą i zaangażowaniem całe swoje życie poświęca dla rozwoju Ojczyzny, jej istnienia, funkcjonowania, piękna, dla jej bezpieczeństwa. Wszystko po to, aby stawała się naszym wspólnym rodzinnym domem, by była naszą najukochańszą matką.

Młodzież starszą należy zapoznawać dodatkowo z tekstami zawierającymi krytykę postaw jednostki wobec Ojczyzny i Ojczyzny wobec jednostki, ale krytykę konstruktywną. Ten etap kształcenia to także czas poszukiwania przez młodych ludzi wzorów do naśladowania, ale też odkrywania swojej tożsamości oraz wytyczania własnej drogi. Nie należy zatem pomijać tekstów trudnych, być może nawet kontrowersyjnych, ale wdawać się z nimi w polemikę, dostrzegać konieczność ich interpretacji.

3. WIERSZ TERESY PARYNY PT. *CÓŻ TO ZA KRAJ?* JAKO PROPOZYCJA TEKSTU LITERACKIEGO DO KATECHETYCZNEGO WYKORZYSTANIA Z MŁODZIEŻĄ

Jak zostało wcześniej wspomniane, warto niekiedy pokusić się o wybór tekstów poetów współczesnych, bliższych czasowo młodemu czytelnikowi, często zagubionemu w otaczającej go rzeczywistości. Do takich trudnych utworów należy wiersz pt. *Cóż to za kraj?* współczesnej autorki, Teresy Paryny:

Tu o sprawiedliwość / kamienie wołają.
Tu spryt się nagradza / a wyszydza prawość.
Tu depcze się prawdę / i krzyżuje świętość.
Tu kpi się z proroków / patriotów, mędrców.
Tu dużo się krzyczy / a robi niewiele.
Tu wyznaje się Boga / jedynie w kościele.
Tu podcina się skrzydła / wielkim ideałom.
Tu życie poświęcić / to jeszcze za mało!
Tu honor, wstyd, dumę / odesłano w bańnię.
A cóż to za kraj? A to POLSKA właśnie!⁵

Pani Teresa Paryna jest członkiem Związku Literatów Polskich⁶, a ci z założenia w swojej twórczości odwołują się do humanitarnych tradycji myśli ogólnoludzkiej, które w kulturze polskiej zawsze były zespolone z troską o dobro kraju i narodu. Poetka, pisarka i malarka mieszka w Przemyślu i jest mocno związana z ziemią podkarpacką.

⁵ Tekst zaczerpnięty z prywatnego archiwum autora.

⁶ Zob. Związek Literatów Polskich. Oddział rzeszowski. <<https://zlp.rzeszow.pl/paryna.htm>> [dostęp: 10.09.2021].

Wiersz *Cóż to za kraj?* pochodzi z tomiku *Dotknąć nieba* opublikowanego w 1996 r. Tytuł tomiku zapowiada treści nadrealne, zbliżone do boskich, w których pierwiastek realistyczny przegra z tym duchowym. W przypadku wiersza *Cóż to za kraj?* rozumni twardo jednak stąpają po ziemi. Wiersz zbudowany jest z 10 dystychów, dwuwiersowych strof, z których każda stanowi pełną jednostkę składniową. Są to krótkie dosadne tezy określające w sposób krytyczny ukazaną w utworze rzeczywistość. Stanowią one monolog liryczny, pełen bólu, żalu i rozczarowania Ojczyzną, tak przecież ukochaną, a w której mają miejsce zdarzenia niezrozumiałe, niegodne, wręcz pogardliwe w stosunku do człowieka, niezgodne z moralnością i etyką podmiotu lirycznego. Podmiot liryczny nie ujawnia się w tekście bezpośrednio. Jest rzeczowy i konsekwentnie buduje napięcie, aby na końcu, stosując aluzję literacką, odwołać się do słynnego dramatu narodowego pt. *Wesele*.

Podmiotem lirycznym jest patriota, który nie może pogodzić się z obłudą, podłością, niesprawiedliwością, pogardą dla świętości i prawdy oraz odrzuceniem ideałów. Nie akceptuje deptania historii, wyśmiewania i wyszydzania najwyższych wartości, takich jak honor, prawda, duma, a stawiania na pierwszym miejscu sprytu, dzięki któremu te wartości są skutecznie niwelowane. Nie pojmuje odrzucenia tradycji narodowej i chrześcijańskiej, czuje bezsilność i złość.

Każda zwrotka jest oskarżeniem skierowanym do społeczeństwa, które zapomniało, czym jest Ojczyzna, jaka powinna być. Ponadto zagubiło ono uczucie prawdziwego patriotyzmu. Zastosowana świadomie i celowo anafora „Tu” jeszcze dosadniej podkreśla miejsce – Polskę, a zarzuty wymienione w monologu ranią boleśnie. Zaimek wskazuje na miejsce – Polskę i jest charakterystyczny dla liryki opisowej. Jaka więc jest nasza Ojczyzna? Jak patrzy na nią osoba mówiąca? Do jakich emocji chce obudzić rodaków? Jakich sfer polskości dotyka?

Odstępstwo od formy monologu zachodzi w ostatniej strofie, stanowiącej element dramatyczny. To dialog podmiotu lirycznego z drugą osobą, która stawia pytanie, wyrażające raczej wątpliwość, czy taki kraj rzeczywiście istnieje. W odpowiedzi pojawia się sarkazm: „A to Polska właśnie!”. Jest to polemika z fragmentem dramatu Stanisława Wyspiańskiego *Wesele*. Interesujący cytat stanowi puentę dyskusji Panny Młodej i Poety. Pełny tekst dialogu brzmi następująco:

Poeta

Po całym świecie
możesz szukać Polski, panno młoda,
i nigdzie jej nie znajdziecie.

Panna Młoda

To może i szukać szkoda.

Poeta

A jest jedna mała klatka –
o, niech tak Jagusia przymknie
rękę pod pierś.

Panna Młoda

To zakładka
gorseta, zeszyta trochę przyciąśnie.

Poeta

--A tam puka?

Panna Młoda

I cóż za tako nauka?

Serce - ! -?

Poeta

A to Polska właśnie⁷.

Z powyższej polemiki można wyraźnie odczytać, że dla podmiotu lirycznego Polska ma miejsce w jego sercu, ale z tym obrazem Ojczyzny zupełnie nie zgadza się to, co widzi on w rzeczywistości, która go otacza. Personifikacja kamieni, które domagają się sprawiedliwości, to tak naprawdę wołanie samego bezsilnego podmiotu lirycznego. Kamienie są jedynymi wykonawcami czynności w tym wierszu. Te, które nie czują, są gładno-szare, często monumentalne, wołają o sprawiedliwość. Czują, paradoksalnie, że na tej ziemi jej brakuje, bo „spryt się nagradza, a wyszydza prawość”. Rzeczownik «prawość» kryje w swoim znaczeniu również treści związane z uczciwością, wiarygodnością i lojalnością, dzięki czemu Autorka pobudza wyobraźnię semantyczną odbiorcy. Na polskiej ziemi zostają zbrukane prawda i świętość. Nie chodzi o zwykły odruch potępienia czy niezgody na coś, ale o podeptanie, zniweczenie i ukrzyżowanie wartości religijnych, z którymi Polska i Polacy przez lata byli związani.

Podmiot liryczny nie godzi się także z odwróceniem wartości, z ograniczaniem wiary chrześcijańskiej tylko do kościoła. Zapis małą literą w nazwie kościoła ma tu ogromne znaczenie zakazu wychodzenia wiary poza mury świątyni. Można to odczytać jako ograniczanie wolności wyznawanej religii chrześcijańskiej, tak bardzo związanej z historią naszej Ojczyzny i narodu.

Jeśli depreczemy wartości, to i ich orędowników mamy za nic. Prorocy, patrioci, mędrzy to umysły i serca nie na nasze czasy. Historia obecnie nam nie doskwiera, politycznie się dopasowujemy, a zapominamy o tych, którzy mądrością podbili świat, przekroczyli granice terytorialne i duchowe. Oni nie byli krzykaczami, a ich słowo pobudzało do myślenia, do działania.

Ci właśnie prorocy, patrioci, poruszając serca, wyzwali w ludziach wolę walki, motywowali do wyciągania wniosków. Nie czynili tego przez jazgot, nie byli klakierami, nie odgrywali swojej roli tylko tu i teraz. Byli ponad, więc – w odczuciu podmiotu lirycznego – w podzięcie należała im się kpina i pogarda. Jakby w Polsce nie było miejsca dla czynu, idei i ducha.

⁷ S. Wyspiański. *Wesele*. Opr. A. Popławska, S. Wójtowicz. Kraków 2017 s. 148-149.

Bóg natomiast ma mieszkać tylko w domu Bożym. Poza ścianami świętymi nie pełni swojej funkcji, a może nie chce się Go dostrzegać i okazywać Mu należnej czci? Osoba mówiąca przypisuje osoby miejscom tak stanowczo, że można odnieść wrażenie, iż dzieje się tak od wieków, że to pewna historiozofia.

A przecież Marek Grechuta w wierszu pt. *Ojczyzna* wyraził to, co winien wiedzieć i czynić każdy patriota:

Bez historii, mowy, sztuki
 Bez mądrości tej z nauki
 naród się zamieni w bezimienny kraj
 dziś Ojczyzna jest w potrzebie
 czeka ciebie, wierzy w ciebie
 tysiąc lat historii patrzy w serce twe
 Masz obronić co najlepsze
 by służyło Polsce jeszcze
 liczy na twą pomoc dziś ojczyzna twa
 dziś ojczyzna twa⁸.

Jak zatem widać, odrzucenie wartości ustanowionych jako najwyższe: prawdy, sprawiedliwości, godności, honoru, wiary, patriotyzmu, spowoduje to, co stało się w analizowanym utworze rzeczywistością, którą oskarża podmiot liryczny. Dla podkreślenia tych niezgodności rzeczywistości z odczuciami podmiotu lirycznego, dla pokazania, jak bardzo ta rzeczywistość kłóci się z tym, co podmiot czuje i przeżywa, Autorka zdecydowała się na zastosowanie antytez w niektórych strofach, np.:

Tu spryt się nagradza,
 a wyszydza prawość

albo

Tu dużo się krzyczy,
 a robi niewiele.

Zastosowane metafory: „depcze się prawdę”, „podcina się skrzydła wielkim ideałom”, czy personifikacja: „o sprawiedliwość kamienie wołają”, zmuszają czytelnika do odkrywania sensu, pozwalają lepiej zrozumieć, odczuć i wydobyć myśl, którą wyraziła Autorka tekstu.

Związek frazeologiczny «podcinać komuś skrzydła» mógłby wskazywać na zabawę słowem, ale przecież wspomniane są przy okazji wielkie ideały, dlatego dla podmiotu lirycznego to ewidentnie refleksja o traktowaniu Wielkości w naszym narodzie.

⁸ M. Grechuta. *Ojczyzna*. <<https://ising.pl/marek-grechuta-ojczyzna-tekst>> [dostęp: 25.10.2021].

W tym kraju zerwano więź z odwiecznymi hasłami wpisanymi w tradycję polskości. „Bóg, Honor, Ojczyzna” i dobrze rozumiana duma oraz wstyd przeszły do lamusa, odesłano je w baśnie. Tam pierwiastek fantastyczny połączony z realizmem i wymową wyżej wymienionych wartości i cech stracił na znaczeniu. Podmiot liryczny ironizuje i nie dziwi się wielce, skoro w Polsce nawet oddanie życia za kraj jest uznawane za głupotę, a nie za wielkość. Ten dwuwers kończy się wykrzyknieniem. Wzmacnia to wypowiedź, podkreśla, że właśnie o poświęceniu dla dobra narodu powinno się mówić wciąż, w każdym czasie historycznym.

I na zakończenie utworu strofa – puenta oparta na pytaniu retorycznym. Tak, ten kraj to Polska właśnie. Kraj ludzi, którzy pogubili się dziejowo, mentalnie i religijnie. Dotychczas o nich stanowiły ideały, święci, Kościół, sprawiedliwość, Bóg. A teraz? A teraz, być może, Polskę się odczuwa gdzieś po cichu w sercu, ale nie mówi się o niej głośno.

Podmiot liryczny kieruje uwagę na problem wyparcia, a aluzją do *Wesela* wskazuje na dziejową ciągłość. Już w Młodej Polsce wielu Polskę czuło, oddychało nią, marzyło o niej, ale nie odważyło się o nią zawalczyć. A wcześniej, w romantyzmie, o wartościach i czynach pisano, rozślawiano je.

Utwór Teresy Paryny przypomina, choć przewrotnie, utwór Cypriana Kamila Norwida pt. *Moja Piosnka II*. Tam podmiot liryczny wyznaje, że tęskni do „kraju tego”, gdzie „tak” oznacza „tak”, gdzie „pochwalony” to pozdrowienie ludzi wiernych i prawdziwie związanych z ojczystą ziemią. Romantyczna piosnka Norwida, napisana w czasie zaborów, pokazuje przywiązanie człowieka do narodu, zasad i tradycji. A jak dzieje się „tu”, w czasach bliskich Teresie Parynie, w czasach wolności? Przez ironię poetki zmusza do refleksji. Podmiot mówiący przechodzi z nami po kartach historii i zapewne pragnie powrotu do Polski dawnej, zaprzyjaźnionej z tradycjami, autorytetami i z Panem Bogiem.

4. PRAKTYCZNE PROPOZYCJE PRACY Z WIERSZEM

CÓŻ TO ZA KRAJ? PODCZAS KATECHEZY W SZKOLE

Analizowany utwór zdecydowanie można wykorzystać podczas lekcji religii w klasie VIII, a jeszcze lepiej z młodzieżą szkół ponadpodstawowych, gdyż zasób wiedzy i umiejętności wnioskowania przyczynowo-skutkowego stoi zdecydowanie na wyższym poziomie ich możliwości intelektualnych i językowych. Ciekawą propozycją może być, przy okazji zagadnień związanych z Ojczyzną⁹, poszukiwanie

⁹ Podstawa programowa katechezy na etapie klas V-VIII szkoły podstawowej uwzględnia treści związane z zadaniami wobec narodu. Por. KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI. *Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*. Częstochowa 2018 s. 75. Wspomniany dokument podejmuje też temat roli Kościoła w życiu narodu polskiego, ukazując postaci świętych polskich. Por. *tamże* s. 78.

odpowiedzi na pytanie: Czy utwór nawiązuje do minionych epok, czy do epoki nam współczesnej? Można wówczas polecić uczniom, by spróbowali do każdej zwrotki wyszukać i dopasować zdarzenia, fakty lub informacje, które potwierdzałyby zarzuty przedstawione przez Autorkę w tekście. Wnioski można byłoby zapisać w formie tabeli argumentacyjnej, co doprowadziłoby w efekcie do ustalenia tezy końcowej i udzielenia odpowiedzi na postawione wyżej pytanie. Do pracy nad realizacją celu lekcji powinno się wykorzystać środki multimedialne. Dobrą metodą do przeprowadzenia takich zajęć byłaby praca w grupach.

Innym sposobem na przeanalizowanie i zinterpretowanie proponowanego tekstu może być polecenie uczniom wyszukania w prasie, Internecie i telewizji argumentów przeciwstawnych do przedstawianych zarzutów wobec rzeczywistości ukazanej w wierszu. Mogą to być przykłady dobra, piękna, poszanowania wartości, przykłady okazywanej drugiemu człowiekowi życzliwości, prezentowania wiary poza kościołem, obrazy życzliwości i sprawiedliwości.

Jeszcze inną metodą pracy z analizowanym tekstem może być twórczość własna uczniów polegająca na przeredagowaniu wiersza Teresy Paryny na pastisz, będący antytezą utworu, do zagadnienia np. „Jestem dumnym Polakiem, bo...”. Do tego zadania można powołać dwuosobowe zespoły, z których każdy dokonywałby przekształcenia jednej wybranej zwrotki. Z praktyki doświadczonych nauczycieli języka polskiego wynika, że uczniowie posiadają umiejętność układania własnych tekstów, często nawet nie zdając sobie z tego sprawy. Potrafią tworzyć niezwykle mądre i solidne teksty, które czasami bywają perełkami językowymi np.:

Tu o słowa zachwytu / wołają przydrożne kapliczki.

Tu Boga wyznaje każdy człowiek / we wspaniałym Orszaku Trzech Króli

Tu się urodziłam / i tu na zawsze pozostanę.

To zaledwie kilka propozycji omawiania tekstu Teresy Paryny pt. *Cóż to za kraj?* czy innych wybranych tekstów patriotycznych, dzięki którym wytrawny i kreatywny katecheta, poprzez wykorzystanie ich podczas zajęć, wpłynie na właściwe wychowanie młodego człowieka, a przecież to cel najwyższy i powinien być stawiany dzieciom i młodzieży na każdym etapie edukacyjnym.

ZAKOŃCZENIE

Jedną z fundamentalnych postaw, która powinna charakteryzować młodego katolika, jest patriotyzm. Dobrą przestrzenią dla szeroko rozumianego wychowania patriotycznego staje się katecheza prowadzona w warunkach szkolnych, co zostało wykazane w niniejszym artykule. Zostały w nim bowiem zaprezentowane możliwości katechetycznego wykorzystania wiersza pt. *Cóż to za kraj?*, którego autorką jest współczesna polska poetka Teresa Paryna.

BIBLIOGRAFIA

- GRECHUTA M.: *Ojczyzna*. <<https://ising.pl/marek-grechuta-ojczyzna-tekst>> [dostęp: 25.10.2021].
- KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI: *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*. Kraków 2001.
- KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI: *Podstawa programowa katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*. Częstochowa: Edycja Świętego Pawła 2018.
- KOWALCZYK J.: *Literatura piękna w polskiej katechezie*. Legnica 2012.
- KOWALCZYK J.: *Motyw patriotyczny w literaturze polskiej*. W: *Wychowanie patriotyczne*. Red. P. Goliszek. Lublin 2018 s. 371-379.
- SIENKIEWICZ H.: *Latarnik*. Opr. D. Gałęcki, A. Sekuła. Warszawa: Wydawnictwo SBM 2021.
- WYSPIAŃSKI S.: *Wesele*. Opr. A. Popławska, S. Wójtowicz. Kraków: Wydawnictwo GREG 2017.
- Związek Literatów Polskich. Oddział rzeszowski. <<https://zlp.rzeszow.pl/paryna.htm>> [dostęp: 10.09.2021].

Streszczenie: Jedną z fundamentalnych postaw, która powinna charakteryzować młodego katolika, jest patriotyzm. W najgłębszej swej istocie jest to po prostu miłość Ojczyzny. Znakomitą przestrzenią dla realizacji szeroko rozumianego wychowania patriotycznego staje się katecheza prowadzona w warunkach szkolnych, co zostało wykazane w niniejszym artykule. Po określeniu, czym jest literatura patriotyczna i jakie są możliwości jej zastosowania podczas lekcji religii zostały zaprezentowane konkretne propozycje katechetycznego wykorzystania wiersza pt. *Cóż to za kraj?*, którego autorką jest współczesna polska poetka Teresa Paryna.

Słowa kluczowe: literatura, literatura patriotyczna, katecheza, wiersz pt. *Cóż to za kraj?*